

Unikátní projekt vyšetření paměti v českých lékárnách k časně detekci Alzheimerovy nemoci a kognitivních poruch různé etiologie

Ondřej Šimandl^{1,2}, Aleš Bartoš³, Michala Belasová⁴

¹EUC Lékárna, Poliklinika Malešice, Praha

²Ústav farmakologie, 2. lékařská fakulta Univerzity Karlovy, Praha

³Neurologická klinika, 3. lékařská fakulta Univerzity Karlovy a Fakultní nemocnice Královské Vinohrady, Praha

⁴BENU Česká republika, Praha

Se zvyšujícím se podílem stárnoucí populace přibývá starších osob s poruchami paměti, které mohou být prvním příznakem Alzheimerovy nemoci, ale také řady jiných závažných onemocnění mozku. Včasná diagnostika jejich správné příčiny může vést k zahájení účinné terapie. Cílem projektu vyšetřování paměti v lékárnách je včasný záchyt pacientů s podezřením na poruchu kognice, a to ideálně ve stadiu mírné kognitivní poruchy, ale i v pokročilejších stádiích demence. Farmaceuti jako zdravotničtí pracovníci touto aktivitou podstatně rozšiřují dostupnost preventivního vyšetření pro pacienty a navíc sehrávají významnou roli v edukaci a informovanosti společnosti. K vyšetřování paměti v lékárnách se používají rychlé inovativní a původní české testy – Amnesia Light and Brief Assessment (ALBA) a Pojmenování obrázků a jejich vybavení (POBAV), dále Dotazník funkčního stavu (FAQ-CZ) a Škála deprese pro geriatrické pacienty. Při zjištění zhoršené paměti nebo nálady farmaceut odešle vyšetřenou osobu k lékařské diagnostice. Farmaceut může lékaři poskytnout první cenná zhodnocení mentálního stavu pacienta. Jindy naopak může vyšetřovaného ujistit, že jeho paměťové funkce odpovídají věku. Vyšetření paměti po celé České republice poskytují certifikovaní a řádně trénovaní farmaceuti, absolventi specializovaných kurzů České lékařnické komory a jiných garantovaných nadstavbových školení. Jedná se o unikátní aktivitu i v celosvětovém měřítku. Do projektu se stále mohou zapojit noví a motivovaní farmaceuti po tohoto kurzu.

Klíčová slova: demence, Alzheimerova nemoc, kognitivní porucha, farmaceutická péče, screening, ALBA: Amnesia Light and Brief Assessment, POBAV: Pojmenování obrázků a jejich vybavení.

A unique project of memory examination for early detection of Alzheimer's disease and cognitive disorders of various etiology in Czech pharmacies

With an increasing proportion of the aging population, there is an increase in the elderly with memory disorders, which may be the first sign of Alzheimer's disease, but also a number of other serious brain diseases. Early diagnosis of their proper cause can lead to the initiation of effective therapy. The aim of the pharmacy memory examination project is the early detection of patients with suspected cognitive impairment, ideally in the stage of mild cognitive impairment, but also in the more advanced stages of dementia. Through this activity, pharmacists, as healthcare professionals, significantly expand the availability of preventive examinations for patients and, in addition, play an important role in the education and awareness of society. Rapid innovative and original Czech tests are used to examine memory in pharmacies – Amnesia Light and Brief Assessment (ALBA) and Naming images and their equipment (POBAV), as well as the Functional Status Questionnaire (FAQ-CZ) and Depression Scale for Geriatric Patients (GDS). If a memory or mood is impaired, the pharmacist sends the person to be examined for medical diagnosis. The pharmacist can provide the physician with the first valuable assessment of the patient's mental state. At other times, he may reassure the subject that his memory functions are age-appropriate. Memory examinations throughout the Czech Republic are provided by certified and properly trained pharmacists, graduates of the specialized course of the Czech Chamber of Pharmacists

and other advanced guaranteed trainings. It is a unique activity on a global scale. New and motivated pharmacists can still join the project after completing this course.

Key words: dementia, Alzheimer's disease, cognitive impairment, pharmaceutical care, screening, ALBA: Amnesia Light and Brief Assessment, POBAV: Naming pictures and their equipment.

Význam časného rozpoznání poruch paměti ve stáří

Díky prodlužování věku přibývá podíl stárnoucí populace. Paměť starších osob se s věkem zhoršuje a ovlivňuje kvalitu života. Někdy bývají poruchy paměti prvním projevem Alzheimerovy nemoci (AN), ale také řady jiných onemocnění mozku a dalších orgánů (např. štítné žlázy) (1). Častá a vytrvale progredující AN je předmětem zdravotních a sociálně-ekonomických obav pro mnohé seniory a jejich rodinné příslušníky. Tato oprávněná obava vychází z prozatím nevyléčitelné podstaty nemoci, ztráty soběstačnosti a následného snížení kvality života nejen postiženého, ale i jeho blízkého okolí a rodiny (2). Současná terapie čítá omezený počet účinných látek, kterými lze ovlivnit progresi nemoci, přičemž jejich terapeutický účinek závisí na jejich včasné indikaci. Inhibitory cholinesteráz (IChE) představují dnes léky první volby při léčbě Alzheimerovy nemoci, a to zejména časných a středních stadií. Jedná se o donepezil, rivastigmin, galantamin. U pokročilejších stadií AD je indikován memantin, jehož účinek je založen na parciální blokádě glutamátových receptorů. V komplexní farmakoterapii a prevenci demence jsou možné i další postupy, například scavengery volných radikálů (např. ginkgo biloba, vitamin E a C) nebo antiagregační a antikoagulační léky, které mohou mít své místo u vaskulárních demencí (3). Včasnost nasazení terapie je klíčová. Tato skutečnost podtrhuje důležitost i včasné detekce kognitivních poruch, kdy léčiva vykazují nejvýznamnější efekt ke zmírnění progresu nemoci. Díky tomu je možné zpomalit průběh a zachovat delší dobu soběstačnosti a kvalitu života nemocného. Tím se mohou snížit i náklady na péči o pacienty s demencí. Kromě časného zahájení adekvátní léčby AN nebo jiné formy demence má význam pátrat i po dalších příčinách poruch paměti (např. deprese, hypertenze, nádorové onemocnění).

Unikátní vyšetření paměti v lékárnách ČR

Z reálné praxe víme, že velká část seniorů se zajímá o to, zda pociťované potíže s pamětí jsou součástí přirozeného stárnutí nebo přítomného

onemocnění. O svých potížích se stydí mluvit na veřejnosti. V některých regionech mohou mít občané se skutečnými nebo domnělými poruchami paměti obtížnější dostupnost specializované lékařské péče. Bez vyšetření paměti však nelze zodpovědně zhodnotit její skutečný stav. Někteří starší lidé nebo jejich příbuzní a děti hledají pomoc, kde je možné získat informace nebo podstoupit vyšetření, zda je jejich paměť ještě adekvátní k věku či nikoli. Takovou informaci by jim měl podat jejich praktický lékař, který má vyšetření testem Mini-Cog hrazené zdravotní pojišťovnou (4). Další možnosti jsou kontaktní místa České alzheimerovské společnosti či vyšetření v rámci projektu Dny paměti (5, 6). V České republice je od roku 2016 třetí a novou možností nechat si vyšetřit paměť ve starším věku i v lékárnách.

Odborná konzultační činnost prováděná certifikovanými farmaceuty

Farmaceuti nabízející odbornou službu vyšetření paměti v lékárnách nejdříve procházejí dvoudenním školením. Kurzy Poradenství a péče o pacienty s Alzheimerovou nemocí garantuje Česká lékárnická komora, která je realizuje dvakrát ročně ve spolupráci s Českou alzheimerovskou společností a AD Centrem ve Fakultní nemocnici Královské Vinohrady v Praze. V nich mohou farmaceuti získat znalosti o kognitivních poruchách ve stáří, jejich screeningu pomocí testů a dotazníků, a péči o pacienty s již stanovenou diagnózou. Po absolvování garantovaného kurzu se z nich stávají certifikovaní farmaceuti, kteří jsou schopni kvalifikovaně poskytovat vyšetření paměti a poradenství související s kognitivními poruchami. Aktuálně jich je téměř 80. Plošným vyšetřením k časnému zachytu kognitivních poruch přispívají do Národního akčního plánu pro Alzheimerovu nemoc řízeného Ministerstvem zdravotnictví České republiky (7).

Odborná konzultační činnost prováděná v lékárnách je v současnosti obvykle poskytována zdarma či za poplatek podle možností provozovatele lékárny. Přesné informace v tomto ohledu chybí. Doposud totiž nebyl realizovaný žádný

průzkum, který by tuto oblast hodnotil. Výhodou konzultace v lékárně je i to, že ji lze spojit s dalšími typy poradenství (lékové poradenství, screening diabetu či kardiovaskulárních onemocnění, odvykání kouření atd.), které mohou souviset i se zvýšeným rizikem rozvoje kognitivních poruch.

Dostupnost poradenství a vyšetření kognitivních funkcí v lékárnách

Lékárna je jedním z nejdostupnějších zdravotnických zařízení a je významným místem kontaktu zdravotníka a pacienta. V ČR probíhá konzultace pro vyšetření paměti dvojí formou.

Lékárny s konzultační místností

První možností je vyšetření v konzultační místnosti přímo v lékárně v rámci lékárenské péče. Aktualizovaný seznam certifikovaných farmaceutů poskytujících „paměťové konzultace“ je uveden na stránkách České lékárnické komory. Lékárny nabízející tento typ konzultace nalezneme prakticky v každém regionu ČR (8).

Alzheimer konzultační centra v BENU Lékárnách

Druhou možností jsou specializovaná konzultační centra, která zřizují BENU Lékárny ČR od roku 2019. Od lékáren s konzultační místností se liší tím, že se jedná o samostatnou místnost oddělenou od běžného provozu lékárny zřízenou výhradně pro účely paměťových konzultací. V nich se pravidelně střídají certifikovaní farmaceuti v několika dnech týdně. Aktualizovaný seznam center a systém objednávání je dostupný na stránkách společnosti (9). Pro zájemce je aktuálně dostupných šest Alzheimer konzultačních center v BENU Lékárnách v klíčových městech České republiky. Za pouhý rok existence dvou center se v nich nechalo vyšetřit přes 1 200 osob. Asi 20 % bylo dále odesláno na podrobnější vyšetření k lékařům, zatímco zbývající osoby byly ujištěny, že u nich nebylo vyhodnoceno závažné zhoršení paměti. Budoucí vizí je zřízení těchto center ve všech krajských městech, aby poradenství bylo snadno dostupné v jakémkoli regionu České republiky.

Průběh konzultace a vyšetření v lékárnách

Samotné vyšetření poruch paměti v lékárně, přesněji v konzultační místnosti nebo konzultačním centru, umožňuje dosažení jistého komfortu a soukromí pro obě zúčastněné strany.

Vyšetření farmaceutem se skládá z několika částí. Zahnuje vstupní krátký rozhovor s pacientem, podepsání informovaného souhlasu spolu se souhlasem se zpracováním osobních údajů, odebrání anamnézy vztahující se k rozvoji kognitivních poruch, administraci dvou krátkých inovativních a původních českých testů Amnesia Light and Brief Assessment (ALBA), Pojmenování obrázků a jejich vybavení (POBAV) a vyplnění Dotazníku funkčního stavu (FAQ-CZ). Na poruchu nálady, nezřídka související s kognitivním deficitem, může upozornit dotazník Škála deprese pro geriatrické pacienty (GDS) (10). Přehled používaných testů a dotazníků shrnuje Tabulka 1. Na závěr se výsledky zhodnotí a interpretují s následným doporučením pro pacienta ve formě výstupní zprávy. Vstupní a výstupní rozhovor je možné provádět i za účasti doprovodu. Samotné testování je prováděno pouze v přítomnosti vyšetřované osoby.

Celý průběh a výsledky testování jsou zaznamenány v konzultačním formuláři. Podle zkušeností autorů článku vyšetření v konzultační místnosti trvá přibližně 20–30 minut, v Alzheimer konzultačním centru asi 40–50 minut.

Inovativní a původní české testy ALBA a POBAV

K vyšetření kognitivních funkcí v krátkém čase se používají dva inovativní a původní české testy ALBA a POBAV (Obr. 1 A, B).

Test Amnesia Light and Brief Assessment se zkratkou z počátečních písmen, ALBA je unikátní snadno proveditelná (proto v názvu Light)

a tříminutová (Brief) zkouška (Assessment), která může upozornit na poruchy krátkodobé a epizodické paměti (Amnesia). Dvě zkoušky krátkodobé paměti sdružené do testu ALBA spočívají v tom, že po zopakování věty a předvedení gest se vzápětí má obojí vybavit. Mezi hlavní výhody testu patří, že se jím dá vyšetřit paměť bez jakýchkoli pomůcek, a to i u ležících nebo slabozrakých pacientů. Při nutnosti vyšetřit stejnou osobu tímto testem podruhé je možné využít tzv. paralelní druhou verzi. Podrobný popis metody je v samostatných publikacích (10–13).

Původní český a inovativní test Pojmenování obrázků a jejich vybavení (POBAV) je unikátní snad-

Tab. 1. Přehled testů a dotazníků používaných farmaceuty

Testy		
zkratka	název	hodnocené funkce
ALBA	Amnesia Light and Brief Assessment	krátkodobá paměť, řeč, exekutivní funkce
POBAV	Pojmenování obrázků a jejich vybavení	dlouhodobá sémantická a krátkodobá paměť
Dotazníky		
GDS	Škála deprese pro geriatrické pacienty	nálada
FAQ-CZ	Dotazník funkčního stavu	soběstačnost

Obr. 1. Vyplněný záznamový formulář testu ALBA (A) a testu POBAV (B)

A Rychlý test paměti ALBA

Jméno: _____ Ročník: _____ Datum: _____

1A. TEST VĚTY (VĚTEST) – VŠTÍPENÍ

Administrace: Větu čtete nepřerušovaně rychlostí přibližně 1 slovo za 1s. Vyšetřovaná osoba si nesmí nahlas opakovat větu současně s testujícím. Po přečtení věty (žádná slova neopakuje) ji vyšetřovaná osoba zopakuje. Správně zopakovaná slova zapíše jako „1“ nebo „2“ do prvního řádku „Vštipení“.

INSTRUKCE: „Nyní Vám řeknu jednu krátkou větu pouze jedenkrát. Snažte se ji zapamatovat. Já se na ni za chvíli znovu zeptám. Zapamatujte si a zopakujte přesně tuto větu.“ (Kratká pauza). Po vyslovení věty: „Teď Vy.“

	Babí	léto	začíná	prvními	ranními	mrazíky	Počet správných slov
Vštipení	1	1	1	1	1	1	5 / 6
Vybavení	0	1	1	0	0	0	2 / 6

Norma pro vybavení věty: 3 – 6 správně vybavených slov věty

Zápis vybavené věty: *Ranní léto začíná prvními mrazíky.*

Hodnocení: Pokud použije špatné slovo při opakování a stejné slovo při vybavení (např. jarními), počítejte jako chybu. Správně vybavené slovo musí být zcela shodné, tj. ve správném pádu. Netzte uznat např. začínají první ranní. Za správně vybavené slovo udělte 1 bod. Maximum je 6 bodů za 6 správných slov.

2. TEST EPIZODICKÉ PAMĚTI NA GESTA (TEGEST)

INSTRUKCE: „Teď mi budete předvádět šest gest, jakousi pantomimu, která se bude týkat ruky nebo hlavy. Předvedte mi, jak...“

GESTA	1.	2.	3.	4.	5.	6.	Opakované nebo jiné gesto (zapíše číselnou hodnotu)	BODY
	1. (stejně)	2. (stejně)	3. (stejně)	4. (stejně)	5. (stejně)	6. (stejně)		
VYBAVENÍ bez časového limitu	1	1	1	1	1	1	11	3 / 6

Norma pro vybavení gest: 4 – 6 správně vybavených gest

Hodnocení: Za každé správně vybavené gesto přidělte 1 bod. Pro udělení bodu stačí BUĎ správně předvedení NEBO správný popis gesta. Maximum je 6 bodů za 6 správných gest.

1B. TEST VĚTY (VĚTEST) – VYBAVENÍ

INSTRUKCE: „Nyní mi znovu řekněte větu, kterou jsme se spolu učili na začátku.“

Administrace: Vyhodnocení zapíše do druhého řádku „Vybavení“.

Norma pro součet výsledků z obou zkoušek: 6-12

POČET BODŮ CELKEM	5 / 12
-------------------	--------

B Test POBAV verze I

1. JEŽEK	2. KALHOTY	3. VELBLOUD	4. UCHO	5. ŽELVA
6. BOTA	7. LEV	8. ČESNEK	9. KLOKAN	10. ANANAS
11. PRASE	12. KUKURICE	13. KROKODYL	14. KAKTUS	15. LABUT
16. PILA	17. ZEBRA	18. SAKO	19. SLEPICE	20. STROM

Zde přeložte na polovinu

Pořadí	Název obrázku	Číslo obr.	Pořadí	Název obrázku	Číslo obr.
1	ŽELVA	5	11		
2	BOTA	6	12		
3	HUSA	K	13		
4	KROKODYL	K	14		
5	KŮŇ	K	15		
6	KRAVA	K	16		
7	BOTA	OP2	17		
8			18		
9			19		
10			20		

Příjmení a jméno: _____
Ročník: _____
Dnešní datum: _____

1. Pojmenované (zapište počet obrázků):

- chybně: 3
- vůbec: 1

počet CHYB v pojmenování celkem: 4

Norma: 0 – 1 chyba

A) mezi chybami počítáme: špatný, zkromelený nebo nadřazený pojem (např. cibule, kabát, ucho, kulič, oblečení)

B) jako správně počítáme: také podobný název, zdvořilost nebo podřazený pojem (např. slepice, lipa)

2. Vybavené celkem: 7

A) ponechává se:

- pojmenovaný špatně a vybavený stejně nebo správně (např. prase – prase nebo prase – hroch)
- nepojmenovaný a přesto vybavený (např. 0 – hroch)

B) odečítá se:

- neexistující (konfabulace): 4
- opakuje se (počítá se jako jeden): 4

počet SPRÁVNĚ vybavených obrázků (po odečtu chyb): 5

Norma: 6 a více obrázků

no proveditelná zkouška, která slouží k včasnému zachytu více druhů kognitivních poruch s minimální časovou zátěží. Označení POBAV vzniklo jako zkratka z názvu Pojmenování Obrázků A jejich Vybavení. Zábavný test se skládá ze dvou částí. Úkolem vyšetřovaného je pojmenovat jedním psaným slovem každý z 20 obrázků a zároveň si názvy obrázků zapamatovat. Tím se vyšetřuje psaný jazyk a tzv. dlouhodobá sémantická paměť na fakta a encyklopedické znalosti. Tato paměť bývá postižena nejen u pacientů s Alzheimerovou nemocí, ale především u pacientů s jiným typem neurodegenerativního onemocnění mozku, tzv. frontotemporální lobární degenerací, a to již v časných stádiích (1). Vzápětí, bez distrakce, je osoba požádána, aby napsala zpaměti co nejvíce názvů obrázků během jedné minuty. Tím se vyšetřuje krátkodobá paměť. Předností testu je jeho krátké trvání (4–6 minut), jednoduchá administrace a tiché provádění u nedoslýchavých osob s minimem slovních instrukcí. Výhodou jsou také nízké nároky na čas administrátora, protože většinu činností provádí vyšetřovaná osoba samostatně. Test POBAV byl uznán jako certifikovaná metodika Ministerstvem zdravotnictví ČR v roce

2017. Podrobný popis metody je v samostatných publikacích (10, 14–16).

U obou testů existují druhé verze k opakovanému testování. Záznamové archy je možné po registraci volně stáhnout ze stránek AD Centra www.abadeco.cz. Na stejné stránce jsou instruktážní videa ve formě hereckého i loutkového provedení, jak správně provádět a vyhodnocovat tyto testy. Záznamové archy jsou také k dispozici formou trhacího bloku od firmy Schwabe. Blok obsahuje dvě srovnatelné verze testů ALBA a POBAV při nutnosti vyšetřit stejnou osobu tímto testem podruhé. Vyplněné formuláře obou testů jsou na Obr. 1 A, B.

Zapojení vyšetření paměti farmaceutem do zdravotnického systému

Než farmaceut zahájí svou konzultační činnost, musí nejdříve navázat spolupráci s lékařem v blízkém okolí. Toto je nezbytná podmínka pro situaci, kdy testy prokáží zhoršení paměťových funkcí nebo nálady a je zvažováno odeslání pacienta k dalšímu vyšetření. Výsledky ve formě výstupu je možné zapsat do jednoduchého formuláře s jejich interpretací, jak uka-

zuje Příloha 1. Pokud je některý nálezy v testech nebo dotaznících mimo stanovenou normu, vyšetřená osoba je s tímto výstupem a písemným doporučením farmaceuta odeslána na další podrobnější vyšetřování k praktickému lékaři nebo k některému ze specialistů, kteří se těmito poruchami zabývají – neurologovi, psychiatrovi či geriatrovi. Výhodou tohoto postupu je to, že lékař dostává jedince již částečně vyšetřeného s výsledky testů a dotazníků. Tím ušetří čas a může se lépe a rychleji rozhodovat, které další metody jsou potřeba k upřesnění diagnózy. Výhodou takové spolupráce je též vyhledávání pacientů do lékových studií

V rámci dalšího kognitivního testování se bohužel možnosti omezily, protože test Mini-Mental State Examination (MMSE) a Montrealský kognitivní test (MoCA) jsou chráněné autorskými právy a vyžadují poplatky za jejich používání (17). Řešením může být Addenbrookský kognitivní test (ACE), který je dostupný zdarma. Nevýhodou je, že trvá průměrně 25 minut a jeho druhá verze adaptovaná do českého prostředí se již nemá používat kvůli konfliktu s autorskými právy

Příloha 1. Výsledkový list osoby z vyšetření v lékárně

Příloha 1 Výsledkový list osoby z vyšetření v lékárně

Jméno a příjmení vyšetřené osoby:.....Ročník:.....

Datum:.....

TESTY	Výsledek	Norma
1) Amnesia Light and Brief Assessment (ALBA) – počet správně vybavených:		
1) slovo věty:		3-6
2) gest:		3-6
součet slov a gest (skór ALBA):		6-12
2) Pojmenování OBRÁZKŮ A jejich Vybavení (POBAV)		
1) počet chyb v pojmenování:		0-1
2) počet správně vybavených názvů obrázků:		6 a více
DOTAZNÍKY		
Dotazník funkčního stavu – sFAQ (subjektivní FAQ v procentech) (vyplnila si osoba o sobě)		
Dotazník funkčního stavu – oFAQ (objektivní FAQ v procentech) (vyplnila doprovodující osoba o vyšetřovaném)		
Škála deprese pro geriatrické pacienty (Geriatric Depression Scale – GDS – počet bodů)		0-5

Interpretace výsledků:

1) Porucha KRÁTKODOBÉ paměti byla zachycena veze 3 testů paměti (2 x v ALBA a 1x v POBAV).	
2) Porucha DLOUHODOBÉ paměti nebo psané ŘEČI při pojmenování 20 obrázků v testu POBAV zjištěna:	☐ nebyla ☐ byla
3) Podle dotazníku nálady GDS jsou depresivní příznaky	☐ žádné ☐ mírné ☐ výrazné

Závěrečné hodnocení:

Na základě zjištěných výsledků vyberte a zatrhněte jednu z možností:

1) Situace „Všechny čtyři testy mají normální skóre.“

Paměťové funkce jsou normální a odpovídají věkovým změnám. Není nutné opakované vyšetření dříve než za jeden rok, pokud mezitím nedojde ke zhoršení potíží.

2) Situace „Špatná nálada.“

Při rozhovoru bylo zjištěno depresivní prožívání nebo zvýšený skór v dotazníku GDS. Zhoršená nálada může negativně ovlivňovat paměť. obraťte se na svého praktického lékaře nebo psychiatra k posouzení a ev. léčbě deprese. Po jejím zlepšení je vhodné opakované vyšetření paměti.

3) Situace „Dva testy krátkodobé paměti mají normální skóre, třetí test má nízký skór, normální pojmenování obrázků.“

Přijďte se nechat znovu vyšetřit za 3-6 měsíců.

4) Situace „Dva nebo tři testy krátkodobé paměti mají nízké skóre nebo v pojmenování obrázků je řada chyb.“

Je vhodné dovyšetření příčiny těchto nálezů u praktického lékaře nebo některého ze specialistů – neurologa, psychiatra nebo geriatra.

Obraťte se na svého praktického lékaře nebo kontaktujte spolupracujícího lékaře:

.....zde kontakt na spolupracujícího lékaře.....

Kopie vyplněných a vyhodnocených testů ALBA a POBAV ne/byly předány dané osobě.

MMSE (18–20). Nyní probíhá česká validace třetí verze ACE-3, která bude k dispozici bez autorských omezení. Specialisté mohou využívat další pomocné metody k bližší diferenciální diagnostice, např. CT nebo MR mozku, SPECT mozku, amyloidní PET mozku, vyšetření mozkomíšního moku nebo neuropsychologické vyšetření (1).

LITERATURA

- Šilhán D, Bartoš A. Diferenciální diagnostika pomalu progresujících kognitivních poruch. Interní medicína pro praxi 2019; 5: 299–303.
- Kisvetová H, Školoudík D, Herzig R, et al. Vliv demence na

Nová role farmaceutů a budoucí vize

Farmaceut může být velmi významným přínosem jako člen týmu odborníků, jejichž cílem je nejen prevence a terapie kognitivních poruch, ale i jejich včasná diagnostika či depistáž. Poměrně novou rolí farmaceuta je v této snaze právě spolupráce při vyhledávání

pacientů s kognitivními poruchami. Farmaceut, jako zdravotník, tak může díky svému vzdělání, znalostem a zkušenostem z praxe rozšířit paletu svých odborných aktivit. Při správném začlenění do mezioborové spolupráce může být farmaceut významným partnerem pro praktické lékaře, specialisty, celý zdravotní systém a pracovat na zlepšení zdravotního stavu populace. Nabízí se úvaha o nevyužitém potenciálu farmaceuta ve zdravotnictví a proč jeho roli neumíme více rekvifikovat a posunout ve prospěch preventivních či screeningových programů, a tak ulevit přetíženým oblastem primární a preventivní péče. Nejvíce z toho získává pacient. Rozšíření kompetencí pro screening kognitivních poruch na úroveň lékárny může přinést benefit včasného zachytu pacientů s Alzheimerovou nemocí či jinou formou demence. Tyto snahy probíhají v rámci transformace lékárenství, ve kterém se združuje potřeba a možnost využít farmaceuta nejen jako odborníka na léčiva, ale i v oblasti primární depistáže vybraných onemocnění populace. Pokud by se podařilo ukládat výsledky z vyšetření ze všech lékáren do jednotné elektronické databáze, bylo by možné z ní připravit různé analýzy a nová zjištění. Ideální je spárování výsledků vyšetření v lékárně s konečnou diagnózou u lékaře, což je dlouhodobou vizí tohoto projektu. Program certifikace a zapojení farmaceutů do projektu screeningu poruch kognitivních funkcí je stále otevřen novým zájemcům prostřednictvím kurzu, který garantuje a organizuje Česká lékárnická komora.

Detailní popis postupu při screeningu kognitivních poruch realizovaného v lékárně, sdílení praktických zkušeností a zajímavých kazuistik přinese navazující článek v některém z příštích čísel tohoto periodika.

Grantová podpora

Práce byla podpořena projekty PROGRES Q35, granty Ministerstva zdravotnictví ČR s reg. č. NV18-07-00272, NV19-04-00090 a NU20-07-00100 a grantem Ministerstva průmyslu a obchodu v programu Trio FV40032, CleverAge Biota.

Další literatura u autora a na www.praktickelekarenstvi.cz